

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

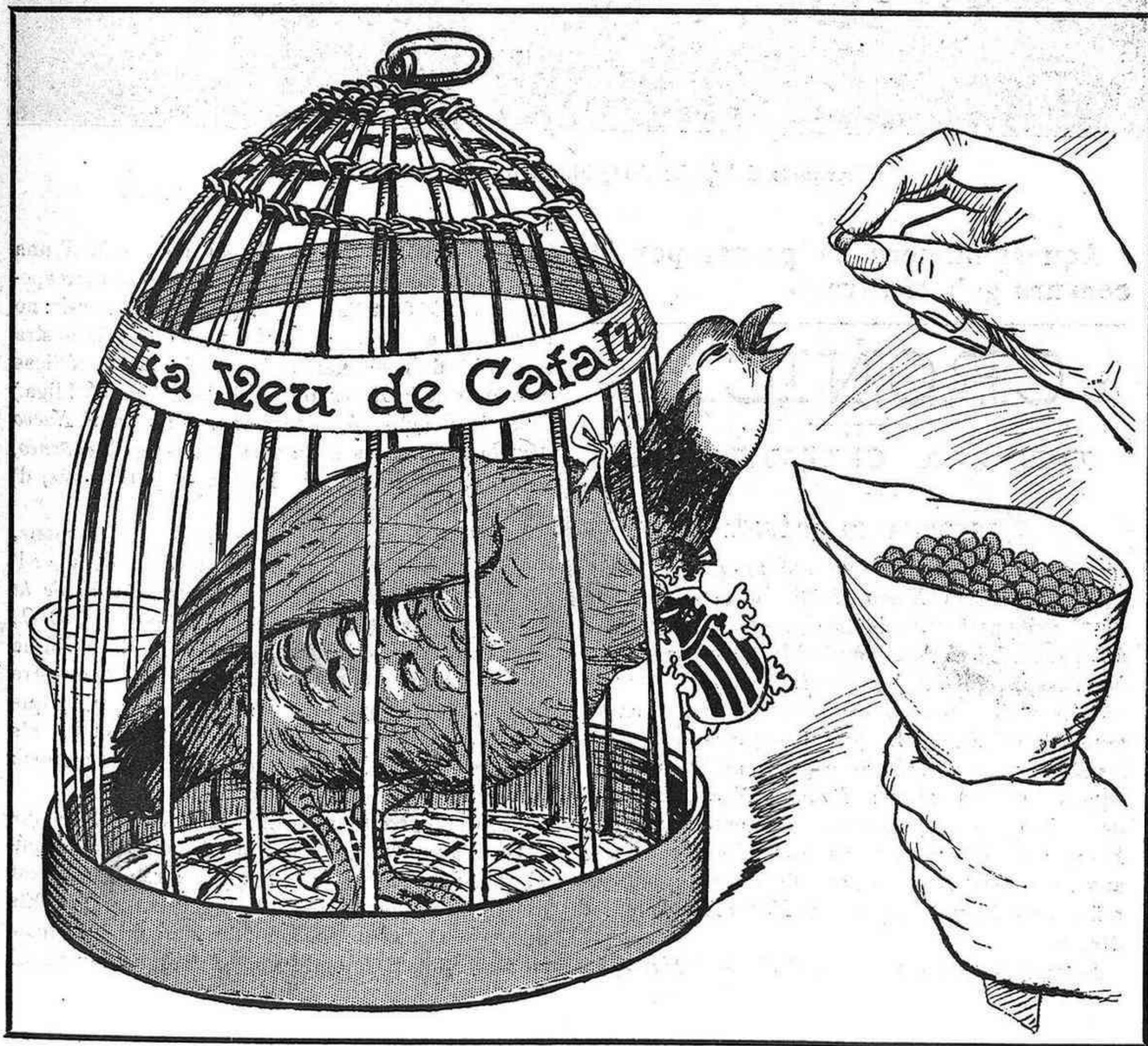
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

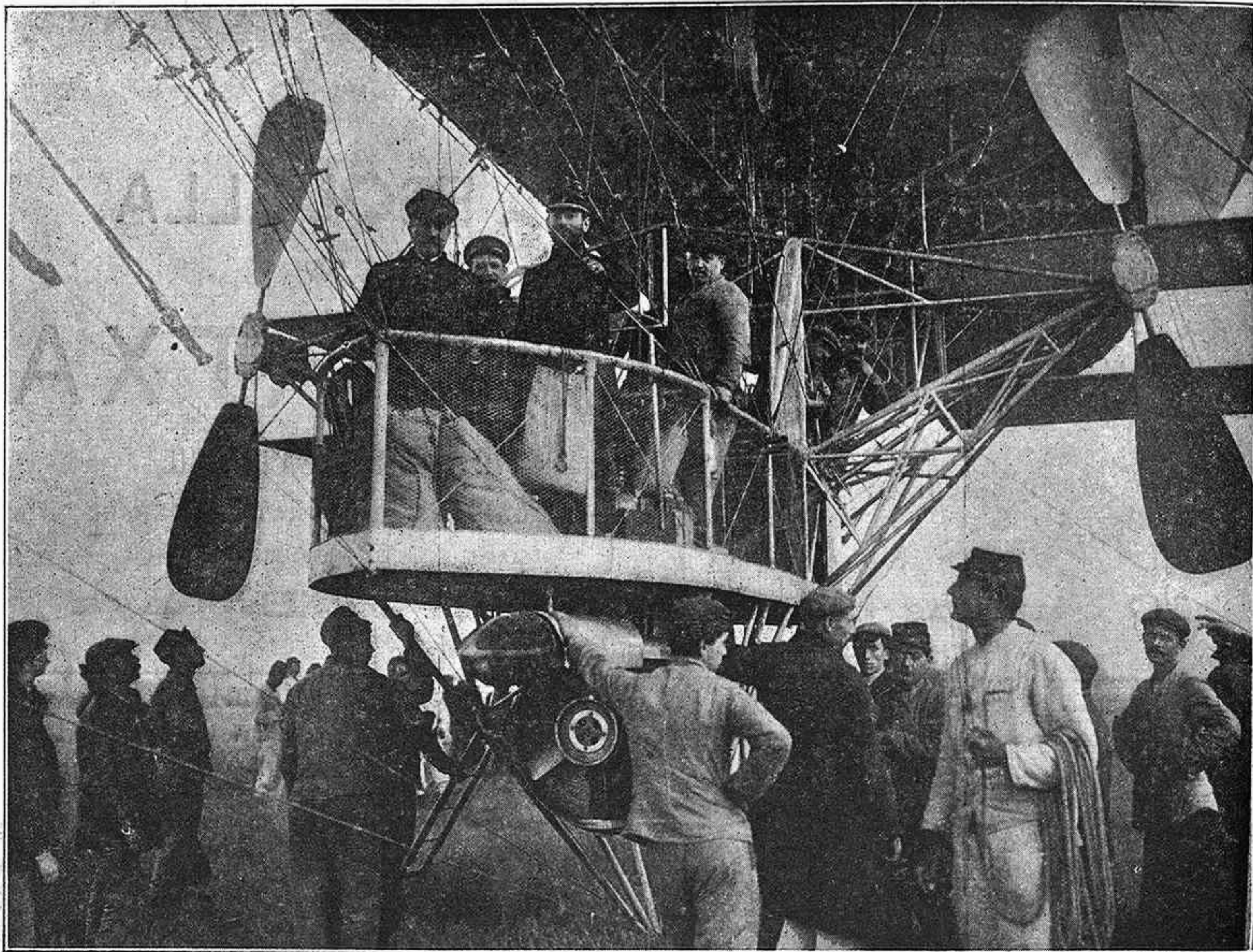
PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

—Té!.. Canta, canta, petita!..

LA CONQUISTA DEL AYRE

Barqueta del globo dirigible militar francès *La Liberté*.

(Inst. ROL)

Aquest número ha passat per la censura gubernativa.

CRONICA

DE LA GUERRA

INFORMACIO GRÁFICA

Es tribut de justícia el consignar que la revista madrilenya *Nuevo Mundo* ha estat un dels èxits periodístichs més grossos que hem vist a Espanya. La voluntat admirable del seu fundador, don Joseph del Perojo, triomfà de tots els entrebanchs y de totes las contrarietats dels primers temps de publicació. Després de lluytar cos a cos ab las altrás revistas gráficas espanyolas, sobretot ab aqueix insípid y antiquat *Blanco y Negro*, la revista de 'n Perojo s' imposà victoriosament al públich. Els milers y milers de duros perduts en els primers anys, han resultat compensats llargament pel magnífich negoci que l' empresa de *Nuevo Mundo* ha fet després.

Darrerament, avans de tot aixó de l' Africa, en

temps normal, el *Nuevo Mundo* s' envanía d' una tirada de 80,000 exemplars, dels quals ne corresponían uns 20,000 a Catalunya. (Entre paréntessis: no creyém que en la venda del periódich a la nostra terra hi influhissin per res las carrinclonas crónicas catalanas de 'n Roger, ó sigui l' Agulló de La Lliga.) Calculis, donchs, cóm deurá anar la tirada de *Nuevo Mundo* en aquestas senmanas de guerra ab cañoneo, de cábilas y harcas, de Restingas y Gurugús, d' avance y de conquista.

El *Nuevo Mundo* ens proporciona, cada senmana, una colecció de magníficas fotografías presas per l' inteligentíssim Campúa en el mateix *teatro de la guerra*, y que surten forsa millor que las de l' *A. B. C.*, puig entre las fotografías dels dos periódichs hi ha proporcionalment la mateixa diferencia que entre 'ls vint céntims que val l' un y 'ls cinch céntims que val l' altre. Desde 'l punt de vista técnich, sols llohansas mereix l' informació gráfica que 'l *Nuevo Mundo* publica senmanalment.

Pero... (el *pero* té importancia). Pero es el cas que la revista repetida, en el seu afany d' oferir al públich clixés sensacionals, *frappants*, cau en el pecat lletgíssim y reprobable de la mentida... gráfica. Els senyors del *Nuevo Mundo* ne fan una miqueta massa, la veritat. El fotógraf senyor Campúa, portat pel

seu *trop de zèle*, se posa á treure clixés de totes las posicions avansadas, y en mitj del tiroteig y del combat apunta y dispara sobre moros y cristians el seu aparell fotogràfich. En bona fe, el senyor Campúa s' exposa massa, es excessivament heróych y corre 'l greu perill de trobar una mort tan trista com gloriosa en el compliment del seu penós deber professional.

Se veu que aqueix home té un valor y una serenitat admirables y que 'ls militars en campanya el deixan anar per tot arreu. Tanta es la seva presencia d' ànim davant del perill de las balas rifenyas, que la seva absoluta tranquilitat s' encomana á tots els jefes, oficials, classes y soldats que prenen part en las accions que en Campúa fotografia. Vegin vostés las fotografias, y 's quedarán admirats de l' actitud impàvida de tots els que quedan fotografiats, ab tot y aparéixer al fons, y molt aprop, unas tacas blanquíssimas que son, segons sembla, el fum dels trets mussulmans. Tant mateix, aixó de la guerra no deu esser tan espantós com se díu...

Els senyors del *Nuevo Mundo* haurían d' evitar las falsificacions gráficas, que son fàcils de fer, pero que may han d' usar els periódichs serios y acreditats. Publicar fotografias *artificials*, per ben fetas que estiguin, es una rifada als lectors, y aquests poden adonarsen. Ademés, si 'l senyor La Cierva ha prohibit que 'ls diaris diguin mentidas sobre la guerra, establint en aixó una mena de monopoli de l' Estat,

no es just que passin las mentidas gráficas, las quals, que sapiguém nosaltres, no disfrutan de cap privilegi especial.

WIFRET

* *

—Noya, ahir vaig sé á la vinya.
¡Quin goig, si l' haguesses vist!
Abrassantse 'ls uns als altres,
els serments pujan ardit.

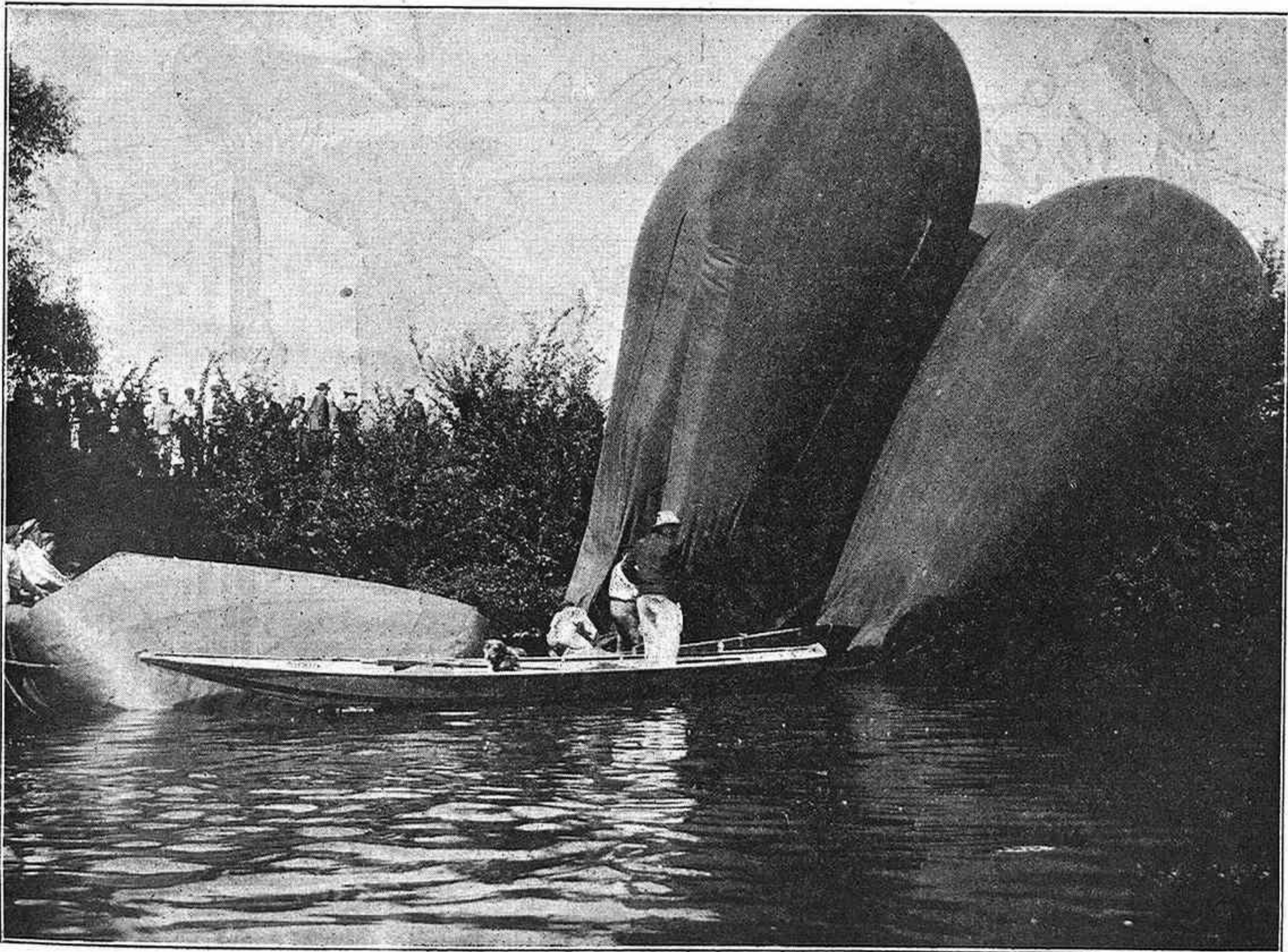
Amples y sapats, els pámpols,
verdejan qu' es un encís;
y els rebrots s' hi caragolan
arréu, la sava, expandint.

Si la cosa no s' espatlla,
hi haurá, enguany, molt y bon ví.
En un sol cep de *xaret los*
vaig contarhi vint gotíms.

Cada gra que 'l sol madura
ja es gros com un cap de dit.
Una ufanor com la de ara,
no 's veu pas gaire sovint.

¡Que 'n treurém de portadoras
carregadas de rahim!
Jo tinch fé que 'ls cups de casa
no 'l podrán pas engolir.

LA CONQUISTA DEL AYRE

El dirigible *Clement Bayard* cau al Sena, prop de Maisons-Laffitte.

(Inst. ROL)

Si no s'espalla la cosa,
tingas compte quí t' ho diu,
els pagesos d' aquest terme
per Nadal serém tots rics.

Veurás, á casa, alegría
com anys há no li haurás vist.
Contents el pare y la mare,
més qu' ells, me creuré felís.

Que, al véurels á n' ells ditxosos,
no 'm donará tant neguit
el dirlos... Prou que ho sabs, nena,
tot alló que 'ls haig de dir:

Que tú fa temps que m' estimas
y jo 't vuy tota per' mí.

MAYET

¡QUIN HONOR!

Campvert está que bull.

L' arcalde, la més alta autoritat de la vila, acaba d' ultimar ab el secretari, la més alta representació de la inteligencia, el programa de las festas que 's preparan.

—A la entrada del carrer Major—díu repassant

una llista que, tremolós, aguanta ab la má dreta,—
hi aixecarem un arch. ¿Li sembla?

—Molt bé.

—Llogarém la cobla dels *Pinsans*.

—Es la millor de tots aquests encontorns.

—Farém un castell de fochs artificials, que 'l col·locarém á la plassa.

—Magnífich!...

—Y á la porta de casa, qu' es ahont s' allotjará don Constantí, hi posarém un lletrero, voltat de flors, que dirá: *Campvert á su diputado*... ¿N' hi ha prou ab aixó?...

—Ja ho crech!... Desde ara li asseguro que farém un bon paper y que á don Constantí li caurá la baba...

—Donchs, á la feyna desseguida, que per' arreglarho tot sóls ens quedan vintiquatre horas.

—¡Mans á l' obra y visca Campvert!

* *

¿Qué significa aixó? ¿A qué ve aquest extrany entusiasme en una població per lo regular silenciosa, ensopida y, sobre tot, poch aficionada á fer gastos?

¡Ah!... Certament, no n' hi ha per menos.

Campvert, després de llarchs anys de bregar ab més constancia que fortuna, acaba de veure realitat

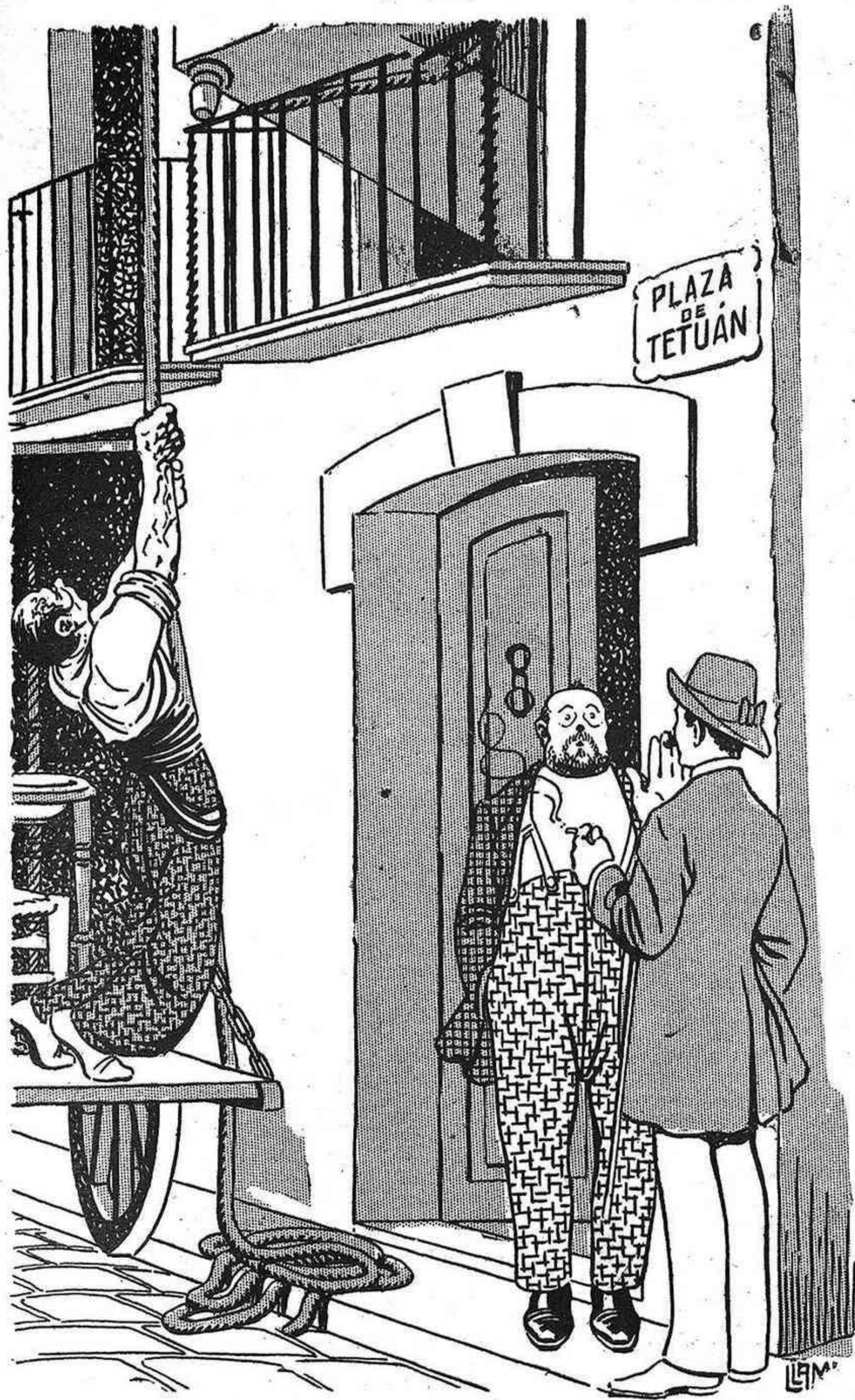
CAMBI ACCIDENTAL D' ARCALDES

—Us la entrego ab tota confiansa.

—Podeu ferho, don Joan; que mentres vos descanseu, jo aquí, si convé,
moriré con la vara en la mano,
defendiendo la Constitución.

UN PATRIOTA

—¿Que 's muda de casa, senyor Puig?
—Sí; me 'n vaig d' aquesta plssa. ¡No vull res ab moros!

el seu somni, l' ideal de tots els campvertins, sense distinció d' edats, opinions ni sexes.

Don Constantí, l' ilustre diputat, ha obtingut per ff del Govern la concessió tan porfiadament sollicitada.

Campvert, fins ahir modesta vila, ha sigut elevat á la categoria de ciutat.

¡Ciutat!... ¡Campvert ciutat!... ¿Cóm, davant d' aquesta novetat estupenda, no s' han de sentir aquells vehins orgullosos, entussiasmats, dominats per una excitació fins avuy per ells desconeguda?...

* *

Pere Ráfols, quaranta pessetas.

—Pero si jo no 'n pago sinó trental...

—Joan Sariols, dotze pessetas.

—Pero si jo sempre n' he pagat vuytl...

—Com si 'm diguessiu Llucia...—

Prou el poble crida y s' esgargamella: es en vá. Un per un, tots els contribuyents reben la seva pa-peleta y tots se troban aumentada la quota de contribució.

—¿A qué 's deu aixó?—pregunta un d' ells al recaudador, qui sembla no fer el menor cas de las sevas queixas.

Ab regia puntualitat, á l' hora previament senyalada, don Constantí, conduhit per una ayrosa tartana que quan no porta vela es un carret, fa la seva entrada á la població.

Campvert en massa l' espera.

—¡Visca el nostre diputat!— crida frenética la multitud agitantse y picant de mans, al veure'l baixar del vehícul.

—¡Visca el pare del poble!...

—¡Nó del poble!... ¡De la ciutat!—

Don Constantí, benévol y carinyós, passeja per damunt d' aquell mar de caps la seva mirada satisfeta.

—Gracias, amichs!...

—díu somrihent. —No he fet més que cumplir ab el meu deber. Tot aixó y molt més se mereixen els dignes vehins d' aquest poble.

—¡Ciutat!... ¡Ciutat!...

—torna á cridar la multitud, á cada moment més electrisada.

—¡Sí, ciutat!—repeteix don Constantí. —Ciutat que ara comensa á serho y que, de segur, ab el temps sabrá cubrir de gloria el títul afalagador que avuy estrena.

—¡Viscal!... ¡Viscal!...

¡Visca el nostre diputat! — crida el poble, boig d' alegría.

* *

Han passat tres mesos.

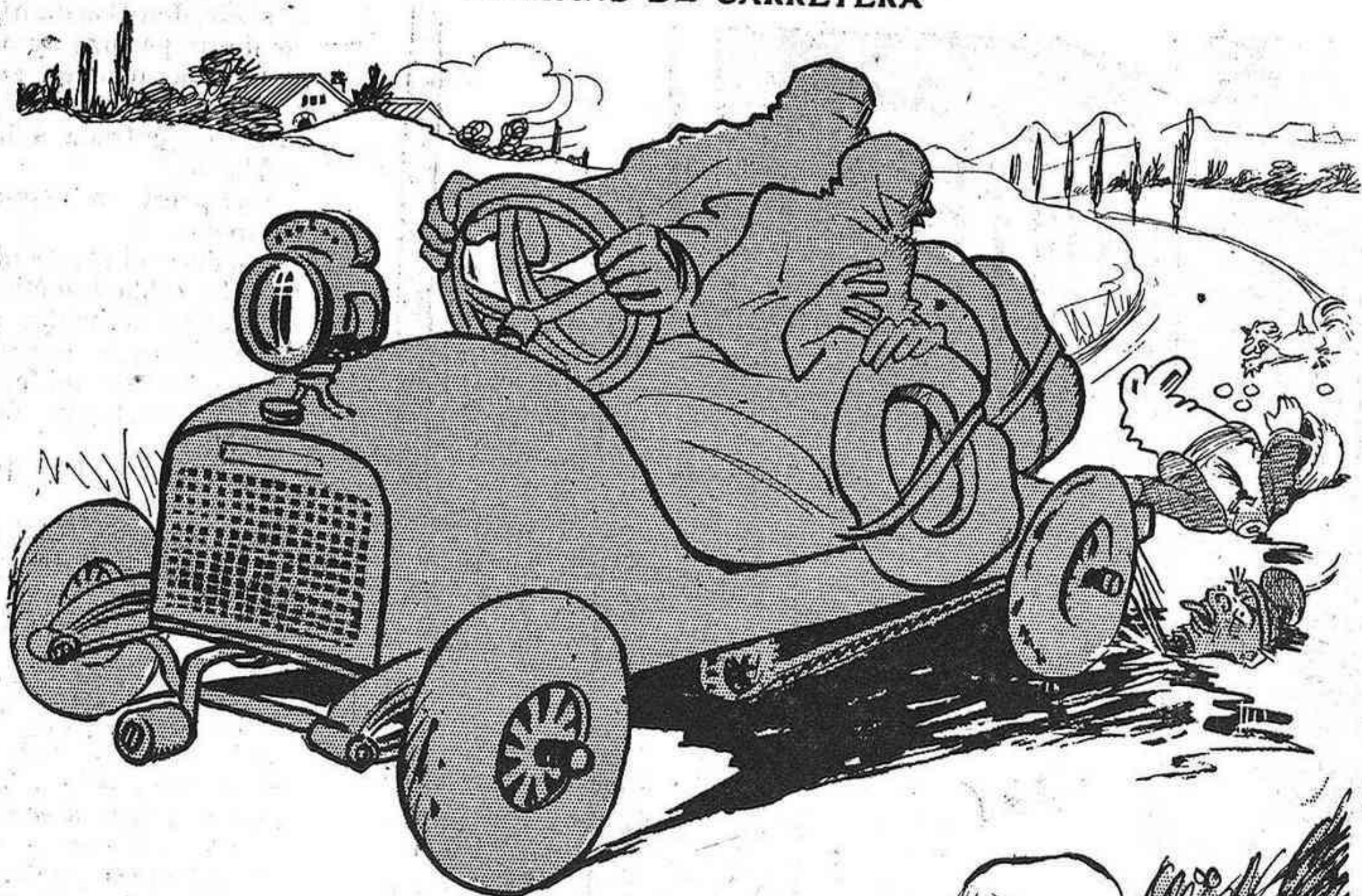
El recaudador de contribucions arriba á Campvert y comensa á repartir els recibos.

—Francisco Coll, trenta pessetas.

—¿Cóm pot ser?.. Si avans no més ne pagava vinticincl!...

—No sé qué dirvos.

SULTANS DE CARRETERA

—Tira avall,... no t' hi amohinis. Dirém que 'n té la culpa el Roghi.

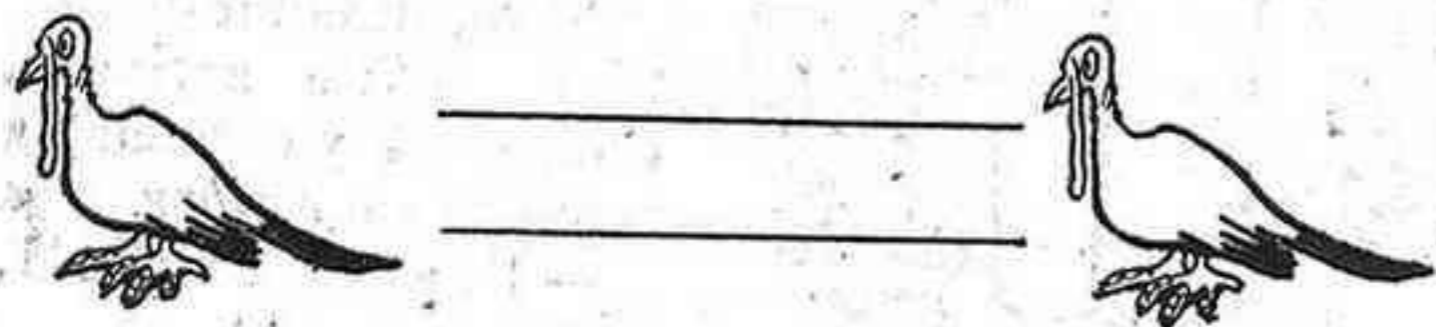
—Pues ¿á qué voléu que 's degui?—díu el bon funcionari:—Campvert avans era vila. Ara es ciutat. Y las ciutats—¿aixó no sabeu?—pagan més que las vilas.—

Alelats, sorpresos, esmaperduts, els pobres contribuents se quedan ab la paraula á la boca y sense poguer coordinar las sevas ideas.

No més ne tenen una; una sola, ben clara y precisa.

L' idea d' arrossegar á don Constantí el día que tingui l' atreviment de tornar á presentarse á Campvert.

MATÍAS BONAFÉ

SONETS DE SETEMBRE

I

TURBONADA

S' aixeca vers el Nort la nuvolada
y el sol sa llum amaga en un instant,
Plourá... Ja plou!... Las gotas van rodant...
¡A xopluch! díu frisoa la gentada.

Pels carrers en pendent, la rierada
de color de llexú va devallant;
un baf humit se aixeca, penetrant,
de la terra avans seca, ara mullada.

Ja mimva, ja ha parat; ja un atrevit
mirant cóm está el cel, surt al carré,
ja son dos, ja son tres, ja es un seguit...

Ja s' aclareix; l' oratga ja ha passat;
torna el sol á brillar á *tuti plé*...
¿Heu vist quin tramoyista més trempat?

II

DOLCE FAR NIENTE

¡Sense fer res! ¡quín viurer mes hermós!
Quan canta 'l porch, se lleva un hom trempat
y 's troba ágil y alegre, disposat
á darli tots els gustos al seu cos.

Respira l' ayre pur y sanitós,
d' *oxi-tan se m' en dona* carregat,
mentres sota la parra, preparat
ja hi te 'l dinar qu' endrapa ben calmós.

Pren el bastó y el jipi, y tranquil vá
á fer l' indispensable dominó
al *Familiar Casino del Bagá*.

Y, cap al tart, ab la satisfacció
de qui sab ben de cert que sopará,
se deixa caure á casa, 'l bon minyó.

E. VILARET

GLOSARI

LA QÜESTIÓ DEL TREBALL

Avui en dia que tant preocupa a tot arreu, la qüestió del treball, el glosador creu que pot ser interessant el sapiguer que hi ha una raça que l'ha resolta per complert a lo llarc de la seva historia.

Aquesta raça són els gitanos que viuen en el Sacro

Monte, en el Gurugú de Granada, i el modo d'haver-la resolta és molt senzill: és no treballant.

De tot aquet bé-de-Déu que viuen a l'ombra espinosa de la figuera de moro, lluny de totes les estadístiques, empadronaments, contribucions i altres gabelas, no creiem que n'hi hagi una dotzena que sàpiguen per experiència lo què és una eina de treball, que no sien les estisores. El què's rebaixés a sapiguer-ho'l treurien de la cova sense miraments de classe.

La seva feina és pendre'l sol, un sol de Granada que alimenta, que dona força, que estova l'òs, que asseca la pell i la fa momia; el seu aliment, la figa de moro, que té'l do meravellós d'estovar lo què'l sol asseca i una nutrició tant especial que al treballador l'asflaqueix i a n'el gitano no sols l'engreixa, sinó que li dona força pera anar augmentant la descendencia d'un modo tant meravellós que tenim gitanos pera estona, si les figues no s'assequen; la seva distracció és el cantar, gemegant de dia i de nit, i contant penes que no senten, i el seu gran goig és robar gallines, porquets i altres tonterietes, passar estones a la presó, eixir-ne una estona, robar un xic més, passar-hi una altra temporada, i, sortint i entrant, arribar a vells i morir en la seva cova, sense haver ofès més que a n'els robats, amb un

estol de familia que li tanquen els ulls com poden i li escorcollen les butxaques sense ajuda de notari.

I les vendes de burros?, em direu. Que no és treballar el vendre burros? Ho seria si és que'n venguessin; però lo que fan ells no és vendre, és canviar, tot lo més cobrint diferencies, com fan els jugadors de borsa. Per un burro gran i mig nafrat en prenen dos de petits, am descompte de nafres i de mides; un burro boig, però jove (també hi ha burros que són bojos), el donen per un burro savi que ja ha entrat a vellesa, rebaixant pesseta per any, que les solen pagar en gallines; un ase que tira coces el donen per un que mossega; el que mossega per un que va coix; el que va coix per un invàlit, i l'invàlit per una cosa que ja no té senyals de burro: una mena de pell nafrada que s'aguanta am quatre llistons, i si encara dona alguns passos és perquè cerca'l canyet on pugui reposar d'un cop dels grans treballs de la vida.

I el canviar burros tampoc és treball. Si ho fos no'n cambiarien maimés. És una juerga, una controversia, és com tenir junta en el cassino, és treure a passejar la familia, er crío, er churumbele, er mirrio, què'l duen a canviar per un altre; és motiu d'anar a la taverna a veure un jarro o una mitailla a la salut del que se'n

L' HOME DEL DIA

M. Blériot, ó el Serafi Artificial.

va, i una maceta de pirriaque a la falta de salut del que entra; és anar a fira, a festa major, a l'envelat i a la merienda; ho és tot menys treballar, que la raça que s'ha guanyat tota una història de vaga, que s'ha fet seu el descans a força de no treballar, que ha resolt el gran problema que tant preocupa a tot lo món, té dret a descans etern desde'l moment que ve a la cova.

Al que vol treballar li diuen:

Paece que te has destetao con gasas de sombrero viejo.

Que és lo mateix que dir-li tonto.

Al que treballa:

Que así te quees con menos carne que una llave.

Que vol dir una maledicció.

I al que insisteix li diuen paisano.

Que vol dir treure-l del pis, de la cova, del figueral, del tracte social am la classe, dels drets del gitano i dels de l'home.

Si'l sistema és bò, el glosador no ho diu. Exposal fet i es renta les mans, sense recomanar-ho al poble.

N'hi han molts que criden visca'l treball i volen treballar menos hores, i el glosador troba que fan bé.

El gitano, no. El gitano... exerceix, i té lògica gitanesca.

I mal que mal, sempre val més el gitano que no treballa, que'ls que's lleven dematí pera gitanejar treballant deixant diners a ral per duro.

per pagar l'impost de guerra un dos per cent al Sultán.

Un cop tret lo necessari per menjar, beure y dormir, y á més, la moneda falsa que ja contan recullir, del restant pensan bastirne si la ley els ho permet (y asegurantla d'incendis) una mesquita al Poblet.

Dels barceloníns esperan que serán ben respectats, per veure hont son els salvatjes y ahont els civilisats.

No ignoran cap dels successos aquí haguts darrerament, y creuhen la llur butxaca ressentirse de valent.

Per xó 'ls vendrán lo que portan á preu tan reduhit, tan baix, que per un grapat de plata omplirán d'or un calaix.

Y or macís, de procedencia ben llegítima, senyors! que 'ls moros decents no escoltan metafórics redemptors.

Els dos mil que demá arriban van desarmats, son ja vells... y las moras totes jovas,

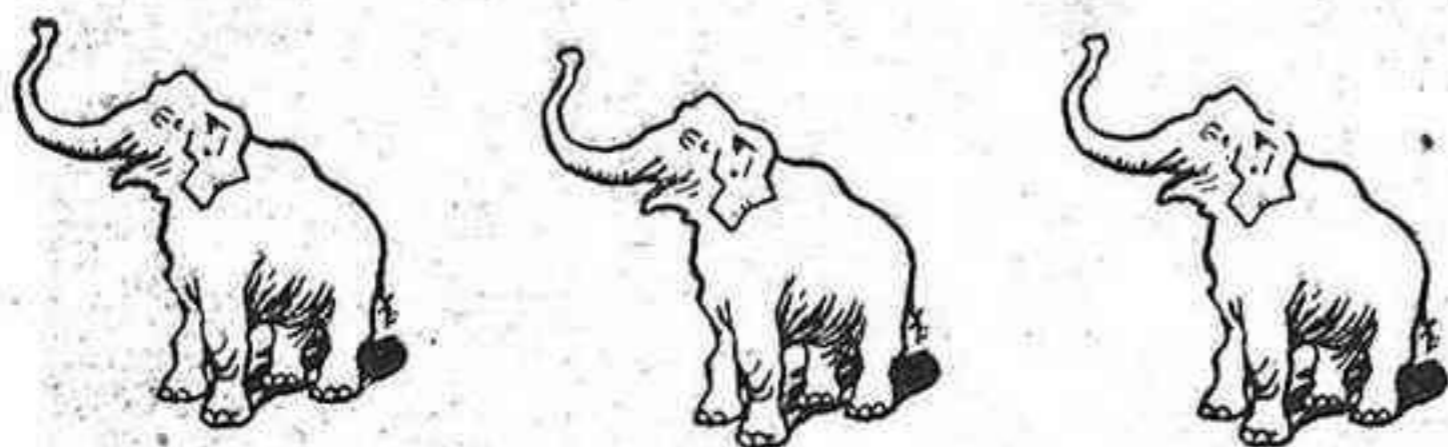
y guapas, y bonas pells.

No odieu á la mitja lluna, car al món tots som germans y es possible una aliansa entre moras y cristians!

Aixó vé á dir l'aerograma que ha entussiasmat á tothom, vingut per línia directa, ningú sab d'ahont ni cóm.

PEP LLAUNÉ

XARAU

Humorada moresca

Per una línia directa, no se sab d'hont ni cóm, s'ha rebut un aerograma que ha entussiasmat á tothom.

El text es en esperanto y un tros d'árabe vulgar, porta la firma d'un moro y es fetxat en alta mar.

Ab l'ajuda d'un escayre y un diccionari francès, ha probat de traduhirlo un escultor japonés, qui ha lograt, al fí, posarlo en catalá del antich, passant pel grech y per l'índio del carrer de Montjuich.

En aquell clássich llenguatge el tinch ara aquí present, y, sense que 'ls en respongui, més ó menys díu lo següent:

«Demá á las sis de la tarde y pel correu Interior arriban á Barcelona dos mil moros de Nador.

Mil moras els acompanyan y tots van plens de joyells: Ells venen, á duro, anellas, y ellas, á pesseta, anells.

Del que la venda 'ls produheixi, si Aláh ho vol, n'enviarán

TEATROS

ROMEA

Están á punt de publicarse, si no s'han publicat ja á horas d'ara, els cartells anunciadors de la próxima temporada teatral á càrrech de la «Nova Empresa de Teatre Catalá.»

Forman en la companyia, com ja havem anotat anteriorment, D. Adriá Gual, com á Director artístich y don Enrich Gimenez com á primer actor y director de quadro.

En las llistas de personal y repertori d'obras, si no 'ns han informat malament, hi constan ademés:

Actors: Domingo Aymerich, Francesch Bals, Lluís Baró, Manel Boadella, Carles Capdevila, Joseph Franch, Enrich Guitart, Joseph Laperà, Enrich Llonchs, Lluís Puiggarí, Miquel Sirvent, Joan Solé, Pau Sostres, Joan Vehil y Joseph Vives.

Actrius: Antonia Baró, Emilia Baró, Elvira Fremont, Rosa Gotarrodona, Carme Huguet, Josefina Santolaria, Carolina Soto y Antonia Verdier.

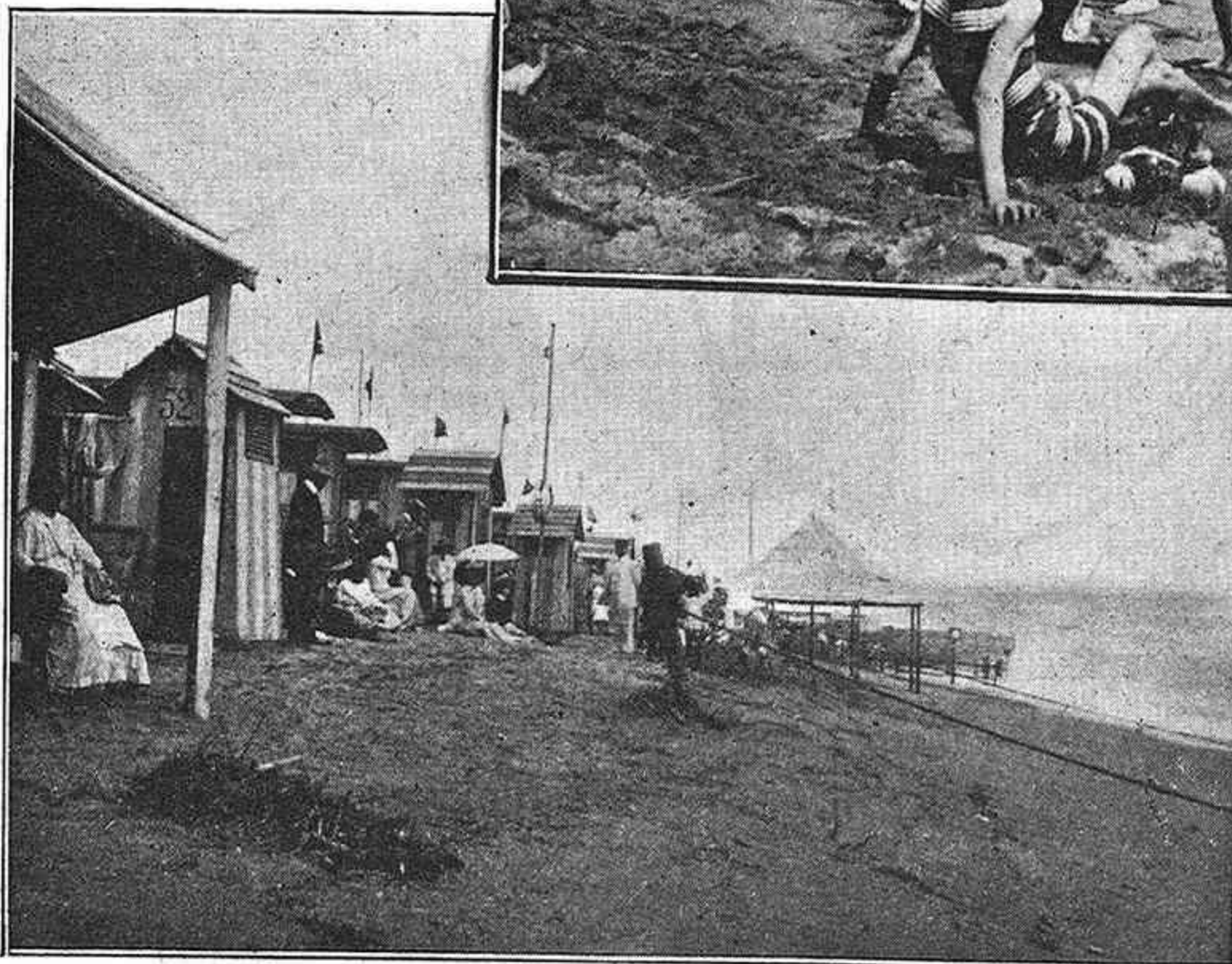
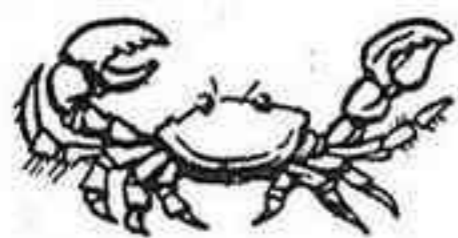
Autors: Agulló, F.—Albert, S.—Aristofan.—Benavent, J.—Bernard, T.—Bonavía, S.—Bracco, R.—Brieux.—Burgas, J.—Butti.—Calderer, A.—Capdevila, C.—Carner, J.—Corominas, D.—Costa, C.—Covrel, F.—Crehuet, P.—Dantas, J.—Ensenyat, J. B.—Fabrè y Oliver, N.—Folch y Torres, M.—Franqueza, E.—Giol, M.—Goethe.—Goldoni.—Gual, A.—Guimerà, A.—Hervieux, P.—Hauptmann, G.—Iglesias, I.—Jordá, J.—Llanas, A.—Leonart, J.—Maeterlink.—Maristany, A.—Marivaux.—Martinez Sierra, G.—Marquina, E.—Marquina, R.—Maseras, A.—Mestres, A.—Molière.—Moragas, R.—Morató, J.—Oller, N.—Pena, J.—Pineiro.—Pous y Pagés, J.—Puig y Ferrater.—Pujol y Brull.—Pujolá y Vallés, F.—Ramón, R.—Ribera y Rovira, I.—Rusiñol, S.—Sagalá, Ll.—Schmidt, W.—Shakespeare.—Solé, V.—Vía, Ll.—Wilde, O.—Ibsen.

EL QUICO, Á MELILLA

—Apa, chès, animarsel... Sinch sentimets... y bon pes.

AIXÍS QUE REFRESCA 'L TEMPS...

Els poruchs, ja s'accontentan
contemplant l'immensitat.

L'inauguració sembla que tindrà lloch el dia 23 del corrent setembre, ab l'estrena de *Els Sense-cor*, obra satírica en 3 actes del eminent poeta Apeles Mestres.

TÍVOLI

Han servit d'olivetes als plats forts *Geisha* y *Hip! Hip!*, las celebradas sarsueletas castellanas de repertori petit *La alegría del batallón*, *Amor ciego*, *La Prueba*, *La Divisa* y *Las Carceleras*.

—En *Geisha* cada día 's guanya més aplausos la succulent María Labal que ha sabut fer una creació del tipo protagonista.

—M'asseguran que molt aviat podrém aplaudir l'aixurada sarsuela en tres actes *Miss Helyet*.

—Dimars passat, solemnitat artística. Gran funció á benefici de las familias dels soldats morts ó ferits en campanya, organizada per l'Associació de Fondistas, y figurant en el programa un concert per la Huguet y la representació de *La huelga de los herreros*, monólech, pel celebrat actor Enrich Borrás.

Apuntém l'aconteixement y doném per descontadas los ovacions que 's guanyaren las respectivas eminencias.

NOVETATS

Debutá ab *Lucía* la companyia infantil de Roma. En aquesta obra, lo mateix que en *Geisha* y *La sonámbula*, donadas respectivament el dissapte, diumenge y dimars, s'hi distingeixen notablement Dora Theor, veritable artista minúscula y el tenoret Gamba (Vittorio); en els duos, sobretot, s'avenen tant bé aquell parell de can-

Els més valents, se despullan,
pró no 's determinan may...

tants, y posan en el treball tal gust, tal art y tal entusiasme, que á més de quatre artistas de tamany natural podrían dar exemple.

Els quadros de conjunt que presentan son magnífichs, per lo que mereixen una felicitació els directors Cav. G. y A. Billaud.

També mereixen especial menció els noys Brunacci (barítono) y Mario Cocchi y las nenas Donati y Wanny.

La presentació escénica, tot l'espléndida que 's pot demanar.

—S'anuncia *La Traviata* y tinch entés que 'ns donarán consecutivament: *Cavallería Rusticana*, *Pipele*, *Barbero* y *Cendrillon*.

Ja saben ahont poden anar els que 's vulguin distreure honestament.

BOSCH

Dissapte passat tingué lloch la primera representació de la vella ópera en tres actes *Norma*. Afegirém que encare hi ha qui escolta ab verdadera fruició la partitura de 'n Bellini y que las artistas Lucchini, Giorgi y Pangratzy s'hi lluheixen de debó, dignament acompanyadas dels cantants Davi, Godés y Molinari.

La propina dels ballables mímichs segueix satisfent al públich, essent el titulat *Les Grisettes* un dels que més acceptació han obtingut aquests díes, més que per la música que no es de lo milloret, per la bona presentació.

—Posteriorment s'ha representat *La Bohème*, ab gran satisfacció dels nombrosos puccinistas que encare corren per aquí,

—Noticias que tinch per exactas me donan bonas referencias de la soprano Carbonell en l'interpretació d'*Aida*. En aquesta ópera verdiana s'hi fa ovacionar cada vegada, com tots sabém, l'aplaudit tenor Famadas.

—Pera ahir dijous estavan anunciats els debuts de las senyoras Laveroni y Bordabio y del senyor Rayer ab *Lohengrin*.

L. L. L.

INSTANTÁNEAS

Varen pujar dos pagesos
 á un tranvía ab imperial
 y, vejent, (quan travessavan
 la Granvía Diagonal),
 aquellas... diguém palmeras,
 que pels costats hi han plantat,
 l' un pagés va dir á l' altre:
 —Arrepara, tú, Bernat,
 en un carrer tan llarch y ample,
 quíns arbres hi ha més petits.
 —¿Que no ho veus que no son arbres?
 —¿Donchs qué son?
 —Apits... pansits.

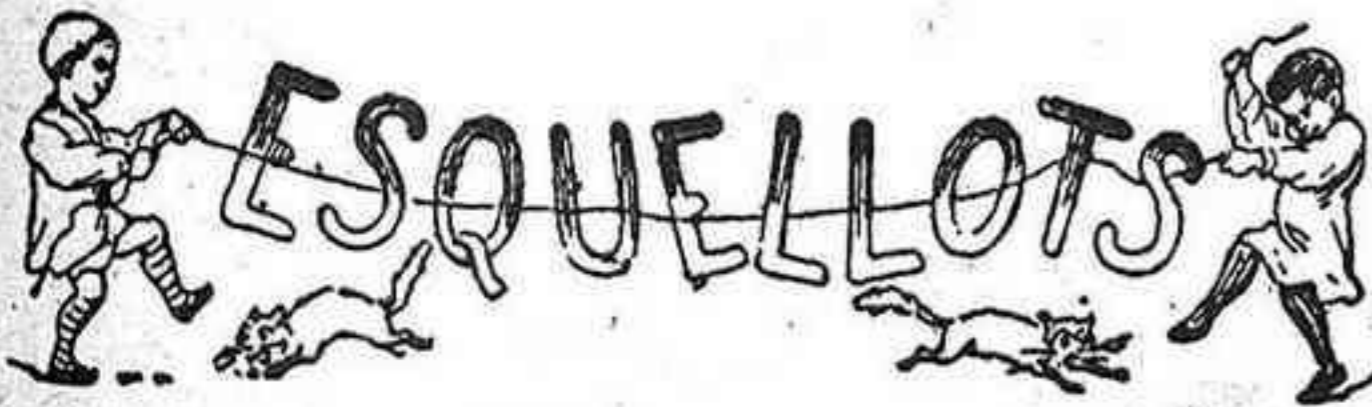
*

El famós enquitranat
 del nostre Passeig de Gracia,
 ha sigut una desgracia
 el resultat que ha donat.

Ara fan un' altra prova
 ab llosas d' un cert ciment,
 que, segons ja diu la gent,
 es... una rifada nova,
 puig estém tots exposats,
 donant una relliscada,
 á trencarnos la espinada
 ó á quedar desencolats...

Y... aném regalant diners,
 sens mirar el vent d' hont bufa,
 ni adonarnos de la llufa
 que 'ns plantan els estrangers.

MANEL NOEL

¡Así se gobierna!, podém dir avuy, repetint una frase ja famosa.

L' Arcalde accidental—y aixó may se fa no haventhi motius—ha ordenat qu' en totas las dependencias municipales firmin els empleats llistas d' entrada, prohibintlos, ademés, que, sense la deguda autorisació, abandonin el seu lloch durant las horas de treball.

Aplaudím ab totas las nostras forsas la disposició del senyor Layret.

Ja era hora de que 'ls empleats—els empleats qu' encare no ho saben—s' enteressin de que á la Casa Gran s' hi va per alguna cosa més que per cobrar. Cal ferse cárrech de que 'l Palau Municipal no es ni pot ser un assilo, sinó un centro d' activitat, ahont cada hú hi té, grans ó petits, els seus debers que cumplir, si es que vol guanyar honradament el sou que la Ciutat li paga.

L' época de las gangas ja ha passat.
 Y l' alberch de las canongías no es á la plassa de Sant Jaume, sinó una mica més ensá, davant per davant del carrer de la Corribia.

Pel bon nom de Barcelona, per la dignitat dels mateixos empleats y pel prestigi del Arcalde, es precís que may més puguin tornar á apareixe en la premsa *sueños* com un que precisament un any enrera publicava el nostre colega *La Publicidad*.

«Algunos empleados—deya en aquella ocasió el referit diari—como si no fuera suficiente el asueto veraniego que ahora tienen por la tarde, no comparecen tampoco por la mañana en sus oficinas, y resulta que el Alcalde ha de dejar muchos asuntos empantanagados en espera de que se dignen comparecer en su despacho los tales empleados.»

»A cinco empleados llamó esta mañana el Alcalde y ninguno compareció por estar ausentes.

»El señor Bastardas se encogió de hombros, y un asunto que debía despacharse no se despachó.»

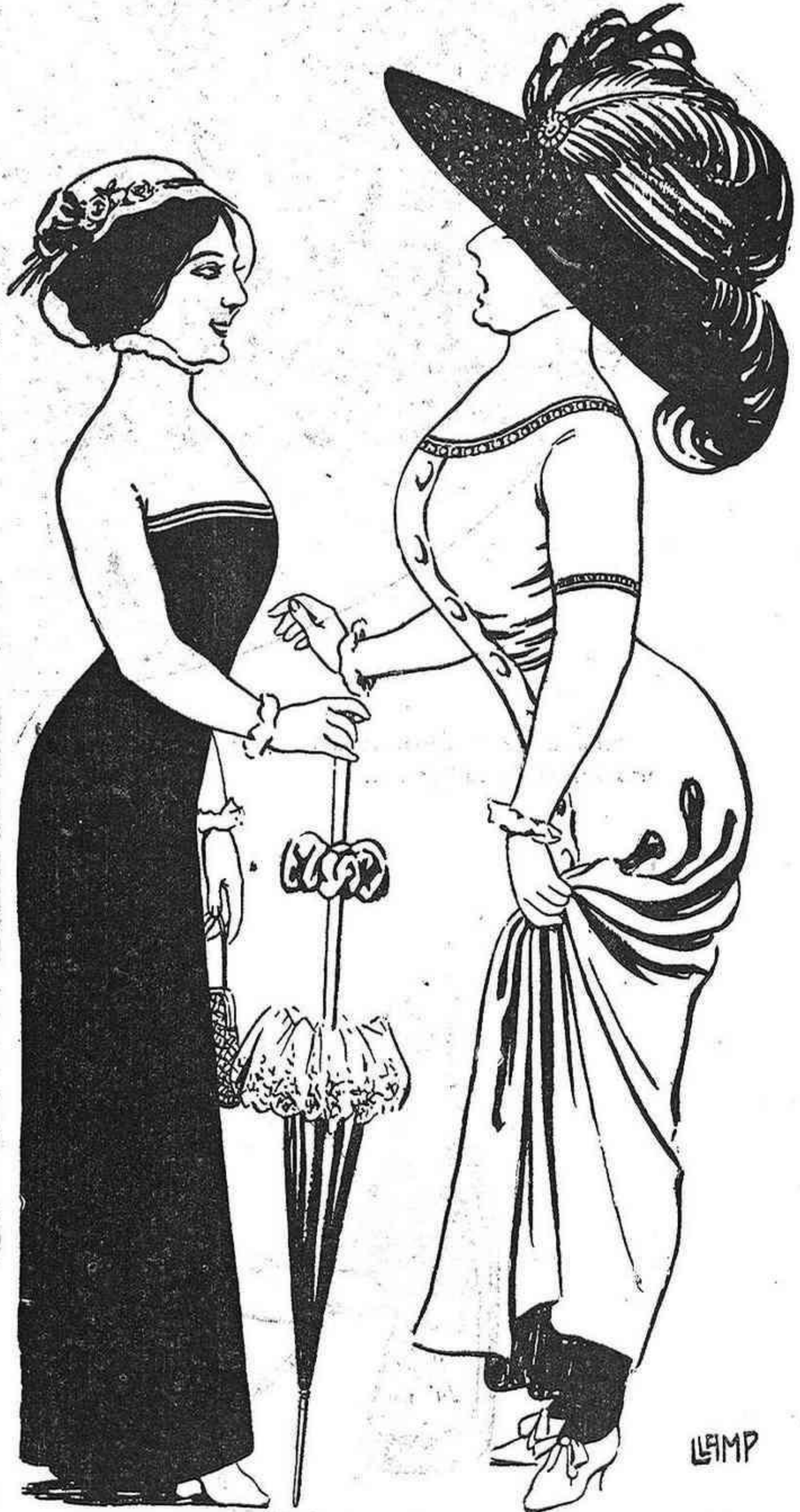
Fa molt requetebé el senyor Layret no avenintse á arronsar las espatllas.
 O s' es arcalde ó no se 'n es.

L' immaculat y ínelit don Teodoro, autor de *La Estació de La Granota*, se descapdellava l' altre día en el *Diario* ab un furiós article, tractant dels successos de Juliol.

Com era d' esperar, el treball gens literari del *fondista* del *Brusi* resulta una irónica diatriba contra la llibertat.

Es clar, com qu' es el seu género...
 Pero, es lo que deya un que 'l coneix molt:

CAMBIS DE MODA

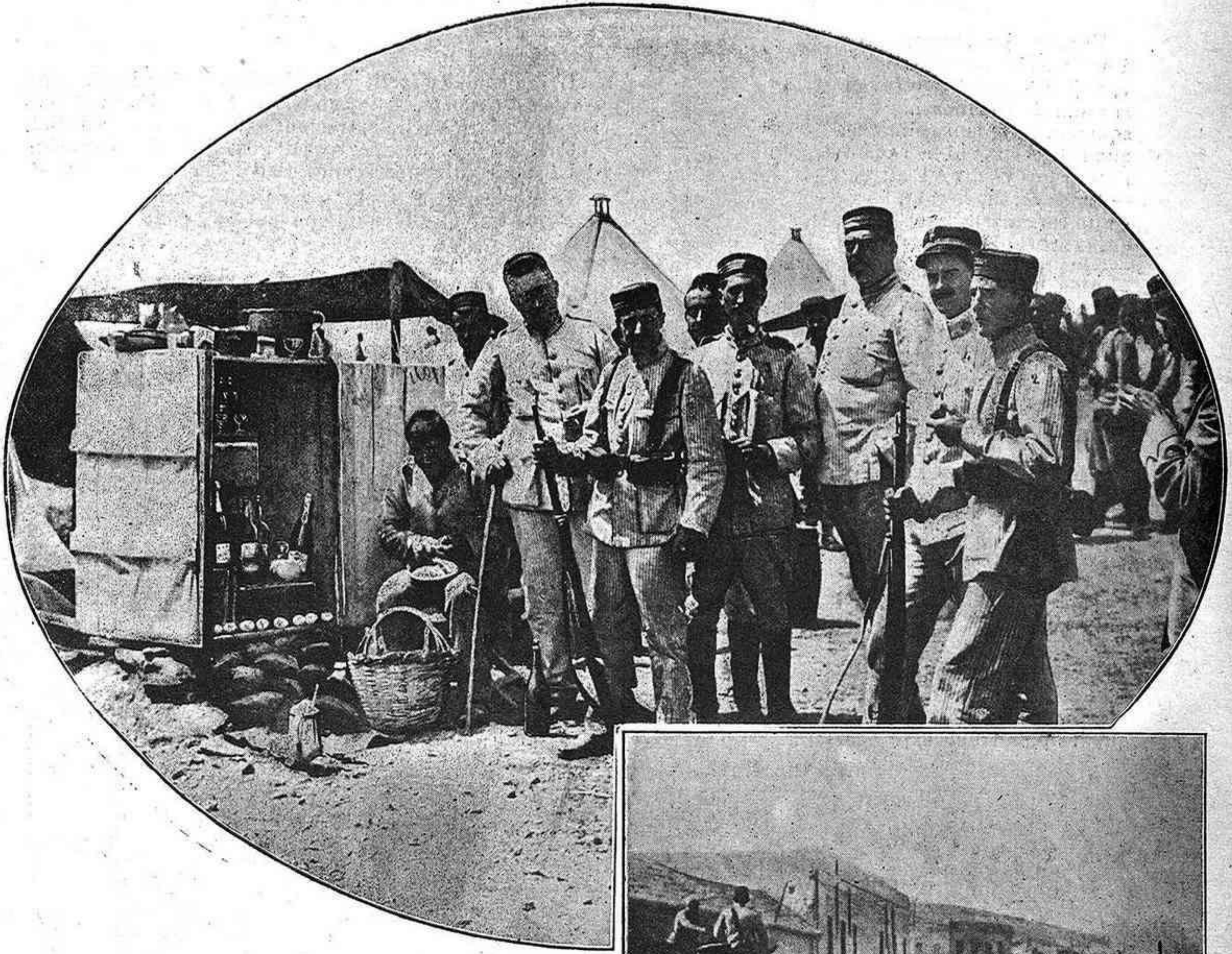

—Després del gasto d' aquests sombrerassos, ¿ara hem de tornar als barrets menuts?

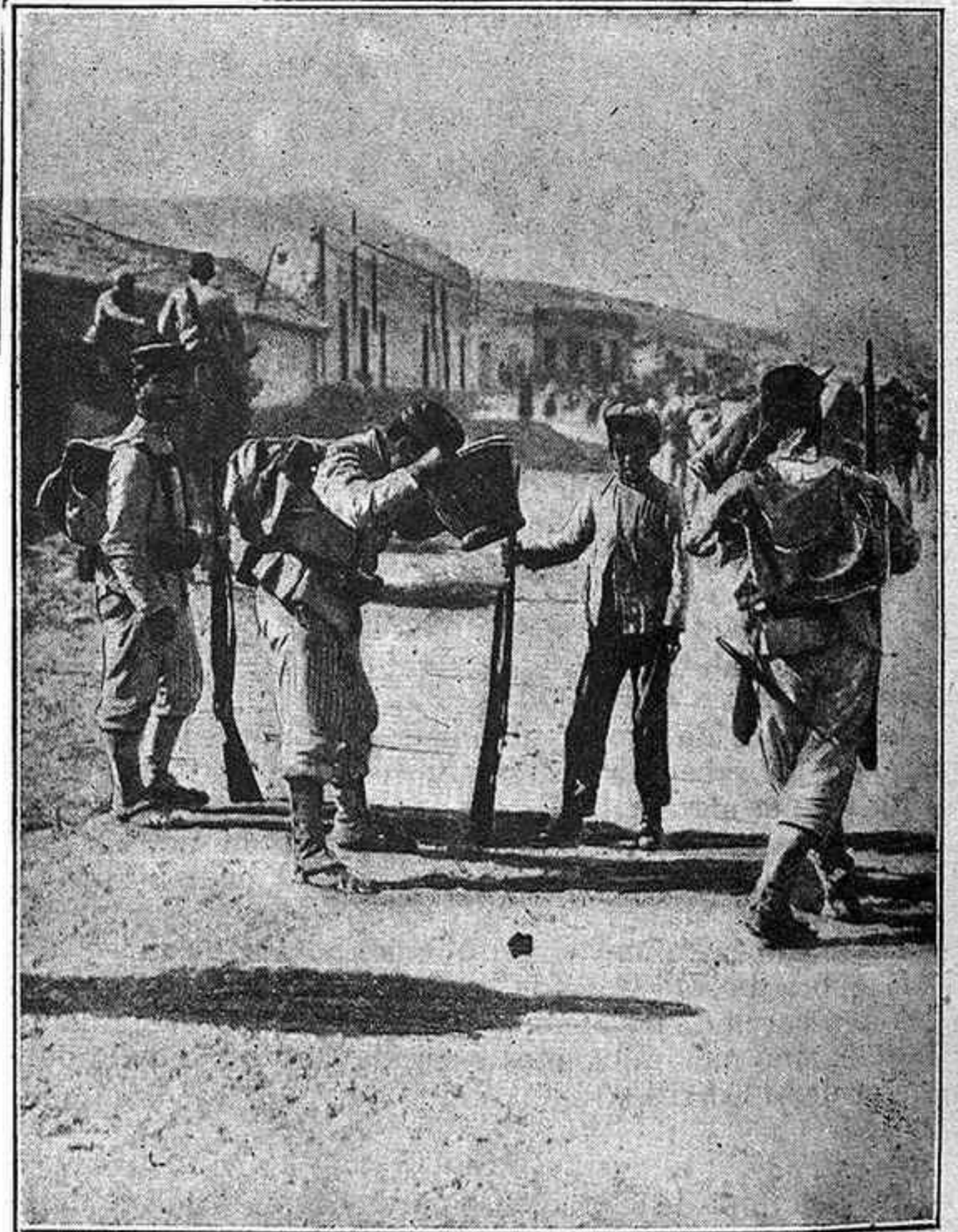
—Aixó ray, donal... Vés al meu sombrerer y d' aquest que dús te 'n farà dos de petits.

LEMP

NOTAS DEL RIFF

Grupo de voluntaris aristócratas, á la porta d' una tenda de campanya.

Soldats del disciplinari de Melilla, bevent aygua en una galleda, al tornar d' un combat.

(De Nuevo Mundo)

—No més falta que 'n Baró *fassi l' article*, porque la gent deixi de tenir confiança en la qualitat del género.

S' ha aplassat altra vegada el «Congrés Municipal». Si 'l congrés fos una lletra, s' hauria de protestar.

Periódichs vinguts de Roma 'ns donan compte d' un nou y esplendorós triomf obtingut pel nostre paysá y excelent amich, l' eminent pintor Antoni Fabrés.

Ab motiu de sa darrera exposició, celebrada en la sala «Belle Arti», la premsa de la capital italiana li ha dedicat entusiastas elogis, fent ressaltar las sevas dots de gran mestre, remarcables, sobre tot, en els quadros titulats: *Cristo alla colonna*, *Paesagio di neve*, *Lo spuntar del giorno*, *Il filosofo* y *Un giorno di pioggia* que jutja tothom d' allí, ab rara unanimitat, com á admirables obras d' art, de gran inspiració y d' acabadíssima factura.

Enviém al amich Fabrés una estreta abressada de felicitació.

Beziers—d'ú ab noble orgull un diari francés—no tindrà aviat res qu' envejar á la capital de Guipúzcoa.

¿Per qué será aixó?—preguntarán vostés.—¿Adquirirá potser una *Concha*, com la que té San Sebastián? ¿Fará construhirse un *Casino*? ¿S' inventará una *Zurriola*? ¿Posehirá un nou *Miramar*?

No, senyors.

Beziers no tindrà res qu' envejar á la hermosa ciutat del Cantábrich per la poderosa rahó de que la empresa de las sevas *Arenas* ha contractat pera donarhi una corrida als famosos espasas *Bombita* y *Algabeño*, els mateixos que han figurat en el cartel de las festas de San Sebastián.

Ni més ni menos; ni menos ni més.

Per cert que, segons resa l' anunci, la tal corrida no se celebrará fins el día 10 del vinent Octubre, es dir, dintre de sis senmanas.

Cal confessar qu' els bons vehins de Beziers se contentan ab ben poca cosa.

Pero hi ha que reconeixen, en cambi, que 's prenen las cosas ab temps.

Demá, segons noticias de bon origen, arribará á Barcelona el Doctor Zamenhof.

LA ESQUELLA envía el seu saludo al inventor del *Esperanto* y coralment li d'ú:

—T' espero!...

Y entenguís que aquestas duas paraulas no las dihém com á esperantistas, sinó com á catalans.

Y ab els brassos oberts.

El Gobernador civil ha significat al Arcalde la conveniencia de que 'ls llums de gas dels urinaris públichs se coloquin de manera que aquéstos quedin ben il·luminats de per tot.

L' avís ens sembla molt just y molt oportú, pero se 'ns ocorreix sobre la materia una petita observació.

¿Es, en efecte, l' Ajuntament el quí ha de corre ab el cuydado dels llums dels urinaris?

Dihém aixó porque tenim present que tots ells, interior y exteriorment, están revestits d' anuncis de pago, y fins ens sembla recordar la existencia d' una empresa

que, ignorém ab quínas condicions, els explota y 'n treu el seu profit.

Si, donchs, en la il·luminació dels urinaris hi ha que introduhirhi modificacions que representan un gasto, ¿no es aquesta empresa la que ha de ferho?

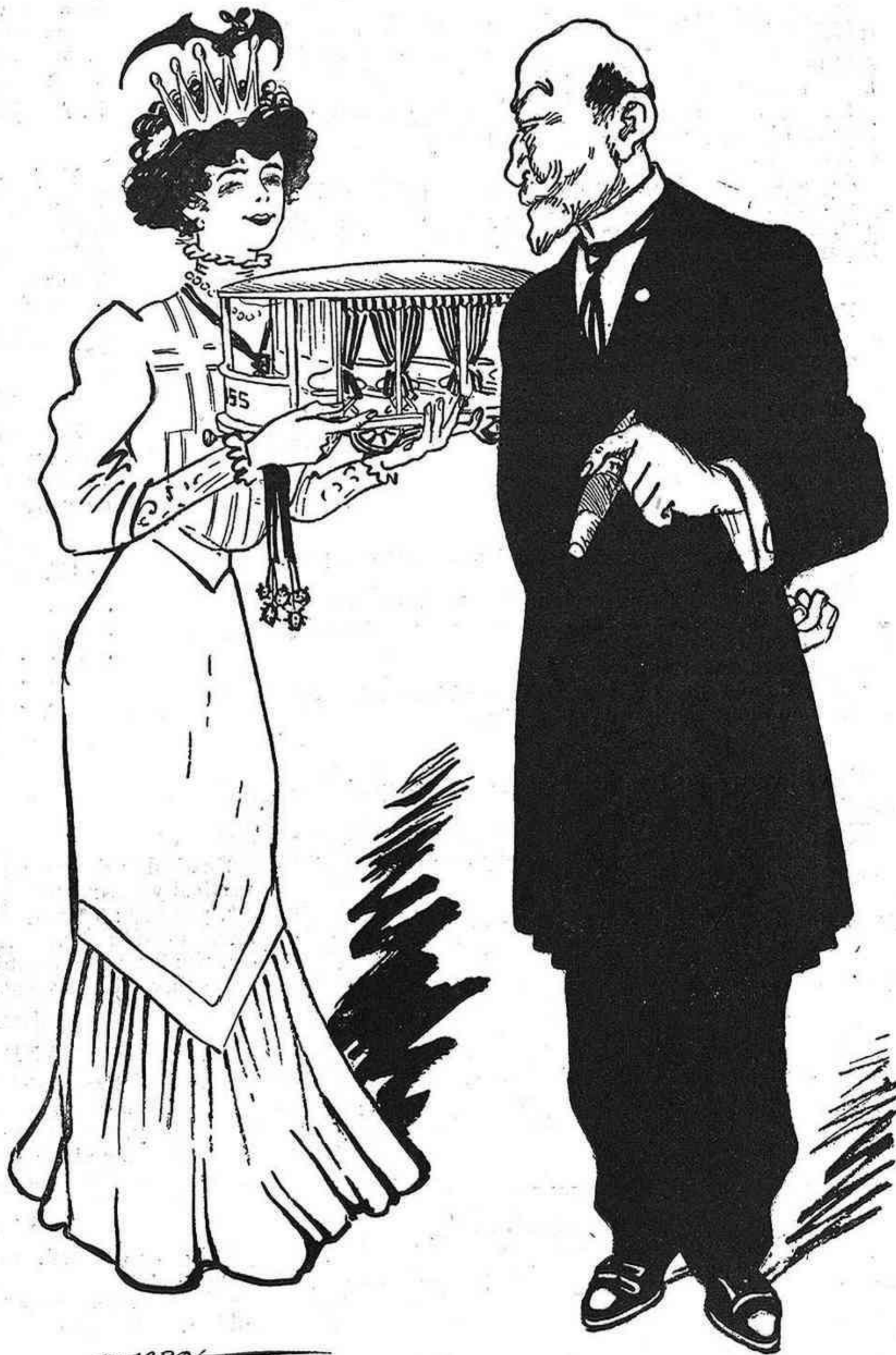
Nosaltres, com se pot comprendre, en tot aixó *no quitamos ni ponemos rey*.

Exposém aquest senzill dupte, únicament per amor á Barcelona.

Y fins ens atrevím á dir, encare que la cosa resultés una enormitat, que tal com vá l' administració de la Casa Gran, res d' extrany tindria que, mentras la empresa s' embutxaca las ganancias dels urinaris, fos la ciutat la que 's cuidés de pagar els gastos.

↑ ¡Se 'n veuhen de tan grossas á can Garlanda!...

TRANVÍAS-GUILLOTINAS

—Veji si li convé aixó, senyor Linares.
—¿Qu' és?
—Una máquina pera combatre als riffenyos.

Els carlins també tenen ganas de ficarhi cullerada en tot això de la setmana trágica, roja, *sangrienta*, vergonyosa y no sé quantas cosas més.

En efecte, 's diu que 'l terrible manifest está ja redactat y qu' esperan sols l' oportunitat de llensarlo.

Ja m' agradarà llegir els comentaris que hi farà Don Teodoro.

Perque á n' els *jaimistas* sí que no 'ls haurá d' aconsellar que 's fassin monárquichs...

Y si no 'ls recomana aixó, ¿qué 'ls recomanará?
¿Que se suscriguin al «Brusi»?

Noticiosos de que al teatre de *Novetats* hi funciona una companyia infantil en la que hi treballan algunes nenás de pochys anys, alguns senyors del «Patronat de Protecció á l' Infància» hi han corregut diligents.

—Sí?... y qué han dit?...

—Que comensan á tenir las pantorrillas bastant groixudas.

Mercés al Congrés Esperantista, que ab els preparatius de tants y tants festivals anunciats ha remogut durant uns díes la nostra ciutat, la vida social barcelonina ha représ bona part del seu actiu aspecte.

De lo qual se 'n desprén que 'n Zamenhof y en Pujulá haurán ajudat á restablir la normalitat y la pacificació dels esperits.

Ja ho deya un d' aquests que no poden pahir las *kkk.*

—Tindría gracia, que 'ns *comensessim á entendre* valentnos precisament d' un llenguatge enravessat com l' Esperanto!...

Un vellot vert, abonat al *Tivoli*, llegia l' altre vespre, entre bastidors, la següent notícia:

«Sembla que 'l govern está disposat á desarmar als veteranos.»

—Pobres veteranos!—exclamá una corista, al sentirho

—La veritat es que... per lo que 'ls serveix, l' arma, quan arriban á certa edat!...

A la Rambla del aucells.

Una senyora endolada está fent tractes per comprar un lloro.

—Miri si es intel·ligent,—exclama l' aucellaire—que si, á las horas de menjar, el fan esperar no més que mitj minut, ja mou set escándols.

La senyora, suspirant:

—Ay, donchs me 'l quedol... Ab aixó 'm farà recordar al meu pobre marit, que al cel siga.

Un vell vert, que vivía sol feya temps, va tenir que fer llit per ordre del metje.

—Si pren una dona d' aquestas que cuydan malalts—li digué 'l doctor,—li recomano que la busqui de cinquanta anys per amunt.

—Sí, senyor, sí... ja pensava ferho aixís... Y si no 'n trobo una de cinquanta, en pendré dugas de vinticinch.

NOTAS DE CASA

Diumenge á la tarde, en el camp del Club Deportivo Espanyol (Granvia), cantonada á Marina se celebrará uu Torneig de Foot-Ball, organísat pel Numancia F. C., en obsequi dels senyors que han de concorre al V Congrés Internacional d' Esperanto que la vinent senmana ha de tenir lloch en aquesta ciutat.

SOLUCIÓNS

A LO INSERTAT EN EL NÚMERO ANTERIOR

- 1.ª XARADA I.—*Ca-la-ho-rra*.
- 2.ª ID. II.—*Ca-te-ri-na*.
- 3.ª ID. III.—*Ca-la-mars*.
- 4.ª TARJETA.—*Vides Pariones—Martí Giol*.
- 5.ª INTRÍNGULIS.—*Salamandra*.
- 6.ª CONVERSA.—*Masnou*.
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Un mes y un mes dos mesos*.

XARADAS

I

Part de persona es *primera*,
temps de verb, *invers-segona*,
la *tercera*, vocal dona
y negació es la *darrera*.
Si ara, lector estimat,
sabs aixó ben combiná,
lo *Total*, per resultat
un nom d' home 't donará.

R. A. (a) PAU DE LAS CALSAS CURTAS

II

Un jorn, visitant el Parch,
hi vaig veure una *Dos-tres*
qu' era tant *prima-hu*
per lo molt *tercera-ters*,
que, segons deya lo *Tot*,
més que *dos-tres* venía á ser
una especie de *dos-hu*,
per lo negre y sense pel.

S. ODRIC

ANAGRAMA

El *total* d' en Pau Ribot,
qu' es un xicot molt *total*,
va tenir la sort fatal
de cáurer de dalt d' un *tot*.

UN QU' ESTÁ ENAMORAT

CADENA DE PUNTS

•
••
•••
••••
•••••
••••••
•••••••
••••••••
•••••••••
••••••••••
•••••••••••
••••••••••••
•••••••••••••
••••••••••••••
•••••••••••••••

Sustituir els punts per lletres de modo que llegint vertical y horizontal digui: 1.ª ratlla, part de la persona; 2.ª, parentiu; 3.ª, nom d' home; 4.ª, per amanir; 5.ª, jugueta (plural); 6.ª, nom de dona; 7.ª, temps de verb; 8.ª, riu; 9.ª, instrument de música (plural); 10.ª, part de l' aucell, y 11.ª, aliment.

J. MASSAGUER S. (ARTILLER)

ENDA VINALLA

Entre mitj d' armas m' estich,
vaig perseguint á tothom
y, sens espantar á ningú
vaig al dayant de la Mort.

PERE CASABLANCAS SAGRERA

CONVERSA

—¿Sabs aquell quènto tan moral?.. A Nova-York me 'l van contar.

—Jo 'm creya que te l' havían contat á n' aquell altre poble que també m' has dit.

PASTANAGA BURINAGA

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Mapas de Melilla y territorio del Riff

Y DE LA

ZONA NEUTRAL

Precio de los dos MAPAS, Ptas. 2.

H. T. BROWN * Obra nueva * Traducción de E. Lozano

Tratado práctico

de

Mecánica

CON 677 MOVIMIENTOS MECÁNICOS ILUSTRADOS

Un tomo en 8.º, Ptas. 5 — Encuadernado. 6

LEGISLACIÓN DE CAZA, PESCA Y USO DE ARMAS

Obra de verdadera utilidad para

CAZADORES, PESCADORES, PROPIETARIOS, GUARDIA CIVIL,
GUARDIAS JURADOS, etc., etc.

POR D. AGUSTÍN ÁLVAREZ NAVARRO

Un tomo en 8.º, Ptas. 1'50

Novedad

LA MODELO

CHANTECLAIR

LA INSACIABLE

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

Edicions populars d'en SANTIAGO BUSIÑOL

Anant pel món

El Mistic

Oracions (Agotada)

Fulls de la vida (id.)

Els Jocs Florals de Canprosa

El bon policia

Monolegs

La bona gent (Agotada)

Tartarin de Tarascó

El pati blau

El poble gris

La Mare

L'alegria que passa

La «Merienda» fraternal

L'Heroe

Llibertat!

La Fira de Neuilly

Els savis de Vilatrista

L'auca del senyor Esteve

L'Hereu Escampa

En Tartarin als Alps

La Llei d'Herencia

Aucells de pas

La Intellectual

Preu de cada obra: UNA PESSETA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

DEL CONGRÉS ESPERANTISTA

EL DR. ZAMENHOF: —¿Y els seus súbdits de Barcelona, don Alejandro, no 'ns ajudarán?
DON ALEJANDRO: —Cál... Ells están, ara, atrafegats ab el congrés de *desesperanto*.